

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філології

ЛІНГВОПРАГМАТИКА ТА ЛІНГВОДИДАКТИКА

Дніпро 2023

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філології

ЛІНГВОПРАГМАТИКА
ТА
ЛІНГВОДИДАКТИКА

ДНІПРО 2023

Лінгводидактика та лінгвопрагматика: збірник наукових праць/ за загальною ред. доц. О. В. Назаренко. Дніпро: ПП Вахмістров О. Є., 2023. 158с.

Розглянуто на засіданні кафедри філології

Протокол № 10 від 13.02.2023р.

Схвалено науково-методичною радою факультету обліку і фінансів

Протокол № 5 від 20.02.2023р.

Схвалено науково-технічною радою ДДАЕУ

Протокол № 4 від 23.03.2023р.

Рецензенти:

Майборода Н. Г. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДНУ імені Олесея Гончара;

Мамчич І. П. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри підготовки іноземних громадян ПДАБА;

Семак Л. А. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології ДДАЕУ.

У збірнику подано наукові статті, присвячені вивченню теоретичних та практичних аспектів викладання мови та її використання у різних комунікативних ситуаціях. Автори пропонують нові підходи до вивчення мови та її викладання з використанням сучасних технологій та методик, а також звертають увагу на необхідність врахування культурних та соціальних особливостей мовних спільнот. Збірник містить цікаві та актуальні матеріали для викладачів мови, лінгвістів та усіх, хто цікавиться проблемами лінгводидактики та лінгвопрагматики.

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладено на автора.

Салигіна Т. П.

ПРОФЕСІЙНА ТА ДІЛОВА КОМУНІКАЦІЯ У РОБОТІ МЕНЕДЖЕРА.....71

НОВІТНІ МЕТОДИКИ І ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Блинова Н. М., Каліберда Н. В., Мединська С. І.

МОБІЛЬНІ ЗАСТОСУНКИ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ ТЕМАТИКИ:

НАВЧАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ.....78

Казакевич О. І.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ

МАЙБУТНІХ МАРКЕТОЛОГІВ.....98

Качула С. В., Халатур С. М.

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДИСТАНЦІЙНІЙ ОСВІТІ.....104

Мамчич І. П.

ЯКІСНІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ – ВИМОГА ЧАСУ.....111

Пантілеєнко К. С.

ГЕНДЕРНО-ТРАНСФОРМАЦІЙНА ОСВІТА В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....119

Olga Piddubtseva

WEGE ZUR AUSBILDUNG FREMDSPRACHLICHER

KOMMUNIKATIONSKOMPETENZ BEI ZUKÜNFTIGEN DOKTOREN

DER PHILOSOPHIE.....125

Резунова О. С.

ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ САМОЕФЕКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ

ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ132

Чорнобай В. Г.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ (АНГЛІЙСЬКОЇ)

В АГРАРНИХ ЗВО.....139

Шейпак К. О.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ:

ОГЛЯД ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ..... 149

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ (АНГЛІЙСЬКОЇ) В АГРАРНИХ ЗВО

Чорнобай Віра Георгіївна
ст. викл. каф. філології ДДАЕУ

Сучасні методика викладання іноземних мов, а саме англійської в технічних (аграрних) ЗВО було розглянуто та проаналізовано в статті. Процес викладання англійської мови в немовних закладах вищої освіти має певні особливості, пов'язані з різним початковим рівнем мовної підготовки першокурсників; кількістю академічних годин, відведених на вивчення цієї дисципліни; кількісним складом груп; низькою мотивацією до опанування іноземної мови. Інтерактивні технології навчання стали невід'ємною частиною сучасного навчального процесу. Інтерактивне навчання передбачає активну взаємодію і залучення усіх учасників у пізнавальний процес. В інтерактивній формі навчання відбувається полілог: не лише взаємодія між викладачем і студентами, а й активна бесіда і співпраця між студентами. Викладач виконує координуючу або консультативну роль. Це означає, що викладач і студенти виступають рівноправними суб'єктами навчання, кожен з яких може мати власну думку, яка апріорі має право на існування. Інтерактивне навчання – це практичний підхід до вивчення іноземних мов. Інтерактивне навчання іноземної мови може мати багато різних форм, коли студенти зміцнюють свої вміння критичного мислення та вирішення проблем, використовуючи набагато більш цілісний підхід до навчання.

***Ключові слова:** сучасні методика викладання іноземних мов, інтерактивне навчання, мультимедійні засоби навчання, когнітивно-комунікативний метод навчання, конструктивістський метод викладання іноземної мови, сприйняття нового.*

Вступ. Інноваційні процеси в системі освіти засвідчують якісно новий етап взаємодії та розвитку науково-педагогічної творчості та процесів застосування її результатів. Для них характерна тенденція до ліквідації розриву між процесами створення педагогічних новацій і процесами їх сприйняття, адекватного оцінювання, освоєння та застосування, а також до подолання суперечності між стихійністю цих процесів і можливістю та необхідністю свідомого управління ними. Також у навчальному процесі важливу роль відіграє мотивація, формування якої в студентів технічних ЗВО має бути одним з основних завдань навчально-виховного процесу. Мотивація визначає продуктивність навчальної діяльності та є її органічним складником. Здатність використовувати англійську мову в письмовій та усній формі як у побуті, так і під час виконання професійних обов'язків є головною метою дисциплін “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)” та “Ділова іноземна мова (за фахом)”. Відзначено важливість науково-технічної довідкової автентичної

літератури із сайтів та блогів практикуючих спеціалістів. Розвитку лексичної компетенції також сприяє використання аудіопідкастів з інженерної тематики Engineering Podcasts. Джерелом відеоматеріалів є сайти YouTube, Puzzle-English, FluentU, English-films.com, BBC, CNN World News, ABC News та інші. Наголошено на важливості інформаційного середовища, яке створює умови реального спілкування іноземною мовою шляхом обміну інформацією зі студентами інших країн. Проаналізовано проблеми викладання англійської мови професійного спілкування в системі дистанційного навчання. Визначено, що для успішної професійної освіти студентів необхідно розроблювати гнучкі програми з різноманітними формами і методами навчання згідно із сучасними освітніми стандартами.

Наукова проблема. Реформування української системи вищої освіти, впровадження нових принципів та методів навчання, зокрема дистанційного, нові підходи до форм навчання, сучасна концепція співпраці викладача та студента зумовлюють постійний розвиток, удосконалення та оновлення науково-пізнавального процесу.

Актуальність. Викладання англійської мови професійного спілкування онлайн сприяло реалізації багатьох цікавих методів та креативних підходів на практичних заняттях у технічних (аграрних) ЗВО.

Аналіз досліджень. Процес викладання англійської мови для технічних спеціальностей має певні особливості, що пов'язано з різним початковим рівнем англійської підготовки першокурсників; кількістю академічних годин, відведених на вивчення цієї дисципліни; кількісним складом груп [1, с.250]. Інновації в освіті полягають у створенні, упровадженні та поширенні новітніх ідей, підходів, прийомів і методів, технологій, які спрямовані на оновлення, модернізацію, трансформацію навчального процесу відповідно до вимог часу. Інформаційні технології стають невіддільним інструментом у сучасному процесі викладання та одним зі складників інноваційного підходу навчання студентів ЗВО загалом й іноземних мов зокрема [2, с.163]. Проблемами інтерактивного навчання займалися багато вітчизняних та зарубіжних

науковців, такі як Х. Браун, Д. Бірн, О. Пометун, Л. Пироженко, Т. Кравчина, Ш. Амонашвілі, Л. Калініна та інші. Доведено, що інтерактивне навчання – це практичний підхід до вивчення іноземних мов. Інтерактивне навчання іноземної мови може мати багато різних форм, коли студенти зміцнюють свої вміння критичного мислення та вирішення проблем, використовуючи набагато більш цілісний підхід до навчання [3, с.90 – 98].

Мета статті. Проаналізувати використання сучасних методик навчання іноземних мов, а саме інтернет-технологій у навчальному процесі, що приводить не до заміщення викладачів комп'ютерними системами, а до змін ролі та функцій викладачів, ускладнення викладацької діяльності; проговорити важливість мотивації у процесі навчання.

Завдання дослідження. Сучасними технологіями викладання іноземної мови в технічних ЗВО є професійно орієнтоване навчання, метод проєктів, ігрові технології, технології інтенсивного й дистанційного навчання, інформаційні та телекомунікаційні технології, робота з навчальними та контролюючими комп'ютерними програмами з іноземних мов, створення презентацій, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта), тренінгові системи навчання, новітні тестові технології, а саме: створення бази матеріалів з іноземної мови для проведення комп'ютерного тестування з метою контролю знань студентів тощо.

Наукова новизна. Вивчення іноземних мов в аграрних ЗВО, використовуючи сучасні методи викладання з інтеграцією сучасних інтернет-технологій в освітній процес, що сприятиме сприйняттю нового студентами та викладачами.

Матеріал дослідження. На сучасному етапі англійська мова є головним інструментом міжнародного спілкування в академічних і ділових колах. Володіння нею як засобом комунікації є однією з вимог до майбутнього фахівця у галузі сільського господарства. Головною метою навчання іноземних мов в аграрних закладах вищої освіти є набуття студентами вмінь і навичок грамотного використання іноземної мови в щоденному, діловому та професійному спілкуванні, здатність адекватно задовольняти виклики XXI ст.

Якісна іншомовна підготовка студентів технічних (аграрних) спеціальностей можлива за умови впровадження сучасних освітніх технологій, таких як: професійно орієнтоване навчання, метод проєктів, технології інтенсивного й дистанційного навчання, інформаційні та телекомунікаційні технології, робота з навчальними та контролюючими комп'ютерними програмами з іноземних мов, ігрові технології, створення презентацій, тренінгові системи навчання. Встановлено, що значно підвищити результативність заняття можна за умови професійно орієнтованого наповнення змісту дисципліни “Іноземна мова” в технічних ЗВО. Основними завданнями для викладача навчальних дисциплін “Англійська мова” та “Англійська мова за професійним спрямуванням” є такі: забезпечення належного рівня підготовки студентів з іноземної мови відповідно до вимог державного освітнього стандарту; виховання та розвиток студентів засобами англійської мови за допомогою наукової та організаційно-методичної роботи. Під час викладання в технічному ЗВО виникають такі проблеми, як низька мотивація й інтелектуальна пасивність студентів в оволодінні іноземною мовою. Це може бути спричинено технічним складом мислення студентів і невисоким базовим рівнем знання іноземних мов на момент вступу до університету. На запитання: “Чи є рівень знань з англійської мови, набутий у школі, достатнім для продовження навчання в технічному ЗВО?” – позитивну відповідь дали 62% студентів. Результати попереднього вхідного контролю показали 38% достатнього рівня знань. Цей показник свідчить про недооцінювання студентами важливості вивчення іноземних мов у технічному ЗВО для їхнього професійного становлення. у навчальному процесі вагому роль відіграє мотивація. За визначенням С. Гончаренка, мотивація – це “система мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки. Одна й та сама діяльність може здійснюватись із різних мотивів. Завдання педагога – виховання правильної мотивації” [4, с.217]. Мета викладача полягає не тільки й не стільки в ознайомленні студентів із предметом на першому занятті, скільки в зацікавленні їх, створенні умов для активізації пізнавальної діяльності. Для реалізації й популяризації цієї мети

викладач повинен використовувати такі інструменти: а) забезпечення інформації та організація зустрічей студентів із випускниками, які можуть довести, що не тільки професійні знання, а й високий рівень володіння мовою дали їм змогу досягти поставленої мети; б) створення оточення, де знання іноземної мови вважають престижним, і формування розуміння студентами реальної необхідності підвищення рівня знань; в) активізація самостійної роботи студентів шляхом залучення їх до фахових конференцій із використанням іноземної мови. Розрізняють зовнішню та внутрішню мотивації. Внутрішня залежить від внутрішнього середовища (викладач, навчальна група, оточення), зовнішня – зумовлена значущістю інформації про країну, мову якої вивчають, зокрема про її культуру та історію; усвідомленням важливості мови для реалізації потреб. Викладач мусить знати потреби студентів, постійно підтримувати мотивацію навчання на високому рівні [5, с.161]. Є кілька видів мотивації стосовно іноземної мови. Це може бути широка соціальна мотивація, пов'язана з почуттям громадянського обов'язку перед країною та рідними, з уявленням про навчання як шлях до здійснення свого призначення в житті. Другий різновид зовнішньої мотивації – вузькоособистісна – визначає ставлення до оволодіння іноземною мовою як способу самоствердження, а інколи як шлях до особистого благополуччя, отримання кращої роботи. Для підтримання мотивації викладачу необхідно чітко бачити можливі джерела мотивації: 1) усвідомлення й прийняття студентами соціальної необхідності вивчення іноземної мови; 2) формування в студентів особистісних потреб вивчення іноземної мови. Мотивація визначає продуктивність навчальної діяльності та є її органічним складником.

Інтерактивні технології можна розділити на 4 основні групи: інтерактивні технології кооперативного навчання; технології колективно-групового навчання; технології ситуативного моделювання; технології опрацювання дискусійних питань. Детальніше розглянемо декілька інтерактивних технологій кооперативного та групового навчання. *Обговорення в малих групах*: Малі групи створюються для стимулювання мислення та вироблення ідей,

пов'язаних з певною темою. Цей метод інтерактивного навчання слід використовувати для обговорення проблемних питань. Кожна із груп має продемонструвати результати обговорення питання малою кількістю слухачів, а викладач – підвести підсумки обговорення, зробити висновки, знайти спільний знаменник. Оптимальний розмір групи для обговорення становить 4 – 6 осіб. Обговорення має бути достатньо коротким, приблизно 10 хвилин. Існує багато способів об'єднання у групи: розрахунок за номерами; жеребкування (наприклад, витягування кольорових стікерів); об'єднання за інтересами або сферами діяльності (наприклад, якщо робота у групах спрямована на різні вектори діяльності і потребує розподілу згідно зі спеціалізацією); вільне об'єднання, за бажанням учасників. Сформулюємо основні ознаки, які властиві навчанню в малих групах: спільність мети і завдань (співробітництво, а не змагання лежить в основі навчання в групі); індивідуальна відповідальність (індивідуальна відповідальність означає, що успіх усієї команди залежить від внеску кожного студента, що передбачає допомогу членів команди один одному); рівні можливості успіху (рівні можливості припускають, що будь-який студент повинен удосконалювати свої власні досягнення); кожен студент вчиться в силу власних можливостей, здібностей і тому має шанс оцінюватися нарівні з іншими.

Дистанційні освітні технології при вивченні англійської мови вигідно відрізняються від традиційних технологій. А саме: Гнучкість – можливість для студента займатися в зручний час, в зручному місці і темпі. Паралельність – навчання можна проходити паралельно з очною формою в будь-якому іншому або в своєму виші. Охоплення – одночасне звернення до багатьох джерел навчальної інформації (електронних бібліотек, банків даних, баз знань тощо) великої кількості учнів. Спілкування через мережі зв'язку один з одним і викладачами. Економічність – ефективне використання навчальних технічних засобів, концентроване та уніфіковане представлення навчальної інформації та мультидоступ до неї. Технологічність – використання в освітньому процесі нових досягнень інформаційних і телекомунікаційних технологій, що сприяють

просуванню людини у світовий постіндустріальний інформаційний простір. Соціальне рівноправність – рівні можливості здобуття освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я, елітарності, матеріальної забезпеченості. Інтернаціональність – експорт та імпорт світових досягнень на ринку освітніх послуг. Впровадження в освітній процес дозволяє розширити і оновити роль викладача, який повинен координувати пізнавальний процес, постійно вдосконалюватися, підвищувати творчу активність. Позитивний вплив на студента (слухача) – підвищення творчого та інтелектуального потенціалу людини, що отримує дистанційну освіту, за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, вміння самостійно приймати відповідальні рішення. Дистанційне навчання іноземним мовам має свої особливості. Це пов'язано з тим, що навчання передбачає різні види мовленнєвої діяльності. Проте, воно є досить ефективним при вивченні іноземних мов у закладах вищої освіти. Використання комп'ютерних технологій під час вивчення іноземної мови не лише відкриває студентам доступ до нових джерел інформації, а й підвищує ефективність самостійної роботи (самостійна підготовка мініпроектів за тематикою спілкування та їх презентація), надає нові можливості для творчості. Завдяки цьому студенти можуть засвоювати більше матеріалу, ніж при традиційному навчанні, показувати свої реальні знання. Застосування інтерактивних технологій навчання передбачає впровадження таких методів викладання іноземної мови. Комунікативний метод. У викладанні англійської мови важливим є формування в студентів комунікативної компетенції, базу для якої становлять комунікативні вміння, сформовані на основі мовних знань та навичок. У процесі навчання за комунікативним методом студенти набувають комунікативної компетенції – здатності правильно та доречно користуватись мовою залежно від конкретної мовленнєвої ситуації. Тому, навчальною метою комунікативного методу є оволодіння комунікативною компетенцією. На основі інтернет-технологій виділяють синхронну й асинхронну комунікації. Засоби синхронної комунікації – це інтернет-ресурси, які надають змогу

спілкуватися в режимі реального часу (чат, відеочат, аудіочат). Асинхронні засоби комунікації – це інтернет-ресурси, які забезпечують обмін інформацією із затримкою в часі (форуми, електронна та аудіопошта, сайти, блоги) [6, с.81]. Комунікативний метод як засіб навчання іноземних мов, спрямований на розвиток і вдосконалення особистості, розкриття її резервних можливостей та творчого потенціалу, створює передумови для ефективного покращення навчального процесу в закладах вищої освіти [7, с.152 – 153]. Його різновидом є когнітивно-комунікативний метод викладання. Він має у своїй основі принцип усвідомлення під час навчання. Згідно із цим методом вивчення будь-якого лінгвістичного явища повинно спиратися на розуміння його виникнення та використання в мові. Вправи когнітивно-комунікативного характеру повинні захоплювати увагу студентів, підштовхувати їх зацікавленість у подальшому засвоєнні, вчити аналізувати, порівнювати, узагальнювати, відшукувати взаємозв'язки.

Висновки. Використання методики змішаного навчання на заняттях з англійської мови у ЗВО стало важливим напрямом підготовки майбутніх фахівців. Саме дистанційна освіта дозволяє вчитися у найвідоміших і талановитих викладачів зі всього світу і найбільших фахівців у тій чи іншій сфері, не виходячи з дому, за умови наявності комп'ютера і доступу до мережі Інтернет. Сучасне дистанційне навчання за якістю не поступається очному, адже програми дистанційної освіти майже завжди включають у себе не тільки текстову інформацію, але також обов'язково і навчальні аудіо- та відеоматеріали. На допомогу приходять також навчальні соціальні мережі та сайти, що вміщують концепції навчання та перевірки знань іноземної мови. Якісна іншомовна підготовка студентів технічних спеціальностей є можливою за умови застосування нових методів викладання: когнітивно-орієнтованих технологій (діалогічні методи навчання, семінари-дискусії, проблемне навчання, когнітивні карти, інструментально-логічні тренінги тощо); діяльнісно орієнтованих технологій (метод проєктів, контекстне навчання, організаційно-діяльнісні ігри, комплексні завдання, імітаційно-ігрове моделювання соціальних процесів тощо); особистісно-орієнтованих технологій (інтерактивні

та імітаційні ігри, тренінги з розвитку тощо). Упровадження інноваційних підходів до викладання англійської мови з використанням мультимедійних засобів навчання надає змогу студентам підвищити мотивацію до вивчення іноземних мов; отримати доступ до нових, альтернативних джерел інформації; розвинути самостійну розумову діяльність; удосконалити творчу самореалізацію; сформувати комунікативні навички, міжкультурну та професійну компетентність.

Перспективи подальших досліджень. Найбільш актуальним питанням сьогодення є підвищення рівня мотивації студентів технічних (аграрних) ЗВО до вивчення іноземної, а саме – англійської мови. Важливим чинником у вирішенні цього питання є використання сучасних інноваційних інформаційних технологій у навчанні студентів вищої технічної школи, що й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Література:

1. Тимофєєва О. Навчальна автономія у процесі вивчення англійської мови майбутніми фахівцями морської галузі. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Вип. 71. с. 250 – 254.
2. Пасічник О. Сучасні технології навчання як засіб самореалізації студентів в освітньому середовищі ЗВО. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Вип. 69. с. 162 – 166.
3. Байда М.В. Технології навчання у співпраці/М.В. Байда //Інтерактивні технології навчання іноземної мови як засіб реалізації завдань нової української школи. – 2017. – с. 90 – 98
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
5. Щукин А. Обучение иностранным языкам: Теория и практика. Москва : Филоматис, 2004. с. 161 – 162.
6. Дигтяр О. Ю., Танцура Т. А. Использование мультимедийных средств (podcasts) в обучении студентов на занятиях английского языка в неязыковом вузе. *Theory and Practice of Teaching Foreign Languages at a Non-Linguistic University: Traditions, Innovations, Prospects: Collection of papers / managing editor M. V. Melnichuk. Moscow : Financial University, 2014. p. 79 – 84.*
7. Білан Н. Комунікативний метод навчання іноземних мов студентів немовних ВНЗ. *Молодь і ринок*. 2012. № 5. с. 149 – 153.

CURRENT TENDENCIES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES (ENGLISH) IN AGRICULTURAL UNIVERSITIES

Chornobai V.G.

Senior Lecturer of Philology Department at DSAEU

Modern methods of teaching foreign languages, namely English in technical (agrarian) higher education institutions were considered and analyzed in the article. The process of teaching English in non-language institutions of higher education has certain features related to the different initial level of language training of first-year students; by the number of academic hours allocated to the

study of this discipline; quantitative composition of groups; low motivation to learn a foreign language. Interactive learning technologies have become an integral part of the modern educational process. Interactive learning involves active interaction and involvement of all participants in the learning process. In the interactive form of learning, polylogue takes place: not only interaction between the teacher and students, but also active conversation and cooperation between students. The teacher performs a coordinating or advisory role. This means that the teacher and students are equal subjects of learning, each of whom can have his own opinion, which a priori has the right to exist. Interactive learning is a practical approach to learning foreign languages. Interactive foreign language learning can take many different forms as students strengthen their critical thinking and problem-solving skills using a much more holistic approach to learning.

Key words: *modern methods of teaching foreign languages, interactive learning, multimedia learning tools, cognitive-communicative teaching method, constructivist method of teaching a foreign language, perception of the new.*